

"**Helhedssynet**" er blevet noget slemt, et indholdsløst reklameord (Thomas Thomsen, SR 10/94), noget svært forståeligt eller svært at omsætte i praksis (Lars Uggerhøj, SR 8/94) - et "mantra", som omtales i tro, men som ikke kan beskrives - og dermed vel heller ikke forstås? - i virkelighed.

Inden bedrøvelsen sænker sig over SocialRådgiver-sletten, og vi sorgfuldt sænker det gamle syn i graven, kunne der være grund til at genopfriske historien bag begrebet "helhedssyn". Der var jo nogle grunde til, at socialarbejdere bragte begrebet på bane - og det er vel rimeligt at overveje, om disse grunde er uden gyldighed i dag.

"Helhedssynet" må forstås i forhold til sin modsætning "kategorikløvningen" - et ord, som nærmest er glemt blandt socialarbejdere i dag.

I 1960'erne, da man forberedte 1970'ernes socialreform (det var dengang, da embedsmænd og politikere virkelig gjorde forarbejde til reformer!), undersøgte man bl.a. "behov for rådgivning og vejledning" (bet. 619 om rådgivning inden for det sociale område, 1966: Institutionsundersøgelsen). Ordet "helhedssyn" forekommer ikke i tabellen, meeen, til gengæld ordet "omfattende" (tabel).

<i>Oversigt over behov for rådgivning og vejledning hos personer omfattet af institutionsundersøgelsen</i>		
	Antal personer	I pct. af samtlige
Intet konstateret behov for rådgivning og vejledning	68	24
Der synes at foreligge behov for rådgivning og vejledning	200	75
Heraf		
- omfattende vejledning/rådgivning ydet	25	5
- vejledning/rådgivning ydet på begrænset område	88	26
- henvisning foretaget	10	2
- ingen vejledning/rådgivning givet	73	40
- uoplyst om vejledning/rådgivning ydet	4	2
- oplysning om behov uklare	6	1
I alt	274	100

<i>Personer omfattet af institutionsundersøgelsen med konstateret behov for rådgivning og vejledning fordelt efter, om dette behov er blevet imødekommet</i>		
	Antal personer	I pct. af samtlige med behov
Personer, der har modtaget omfattende rådgivning/vejledning	25	7
Personer, der har modtaget rådgivning/vejledning på begrænset område	88	34
Personer, der alene er blevet henvist til anden institution	10	3
Personer, der ikke har modtaget nogen rådgivning/vejledning	73	53
Uoplyst, om der er modtaget nogen rådgivning/vejledning	4	3
I alt	200	100

Kilde: Betænkning 619 om rådgivning inden for det sociale område, 1966

Siden Steinckes socialreform i 1933 havde det været god tone blandt politikere og socialarbejdere at "retliggøre" det sociale ydelsessystem: præcist beskrevne klienter med præcist definerede problemer og dertil svarende præcist beskrevne rettigheder skulle så at sige kunne slå op i en tabel og konstatere deres ret - hvorefter det sociale arbejde bestod i en korrekt beregning af pgl.d.s ydelse. Sådan! Heraf fulgte et mylder af specielle regler og ordninger for specielle klienter - og en masse debat om, hvilken af ordningerne den enkelte, måske lidt anderledes, klient, henhørte under. Og en del hørte ikke hjemme nogen steder,

fordi der ikke var en regel, som netop passede til hende. Men heraf fulgte også, at mange medarbejdere specialiserede sig i deres lille detailområde og intet kendte til andre dele af det sociale ydelsessystem. Ét af resultaterne var, at klienter med komplicerede sociale problemer ofte var i kontakt med 7-12-18 forskellige institutioner, der ikke arbejdede sammen!

På den baggrund foreslog Socialreformkommissionen, at det nye sociale ydelsessystem skulle bygges op om én myndighed: primærkommunens socialkontor. Og den foreslog også et én-strengt system: at den enkelte klient skulle have én sagsbehandler, som skulle holde trådene samlet, også hvis klienten i øvrigt skulle have hjælp fra forskellige special-institutioner. Pågældende sagsbehandler skulle sammen med klienten tilvejebringe et over-blik over klientens samlede situation: problemer, ressourcer, løsningsmuligheder. Og pågældende sagsbehandler skulle gennem sin uddannelse være kvalificeret til og øvet i at tilvejebringe overblikket: hun skulle arbejde ud fra et helhedssyn på klientens situation.

Ofte glemmes det i debatten om "helhedssynet", at der bag bistandsloven ligger en slags menneskesyn, eksemplificeret i BiL §28 2. pkt.: "Målet for rådgivningsarbejdet er at hjælpe de pågældende over øjeblikkelige vanskeligheder og på længere sigt sætte dem i stand til at løse opstående problemer ved egen hjælp" (min udhævning, VJ). Menneskesynet, eller om man vil, normalitetssynet, er det **selvhjulpne menneske**, som gennem barndom og ungdom er socialiseret til at udfylde div. roller som arbejder, bilist, elskerinde, kollega, ægtefælle, forælder, sygehuspatient, foreningsmedlem, villahave-ejer m.v. De fleste af de problemer, der opstår m.h.t. udfyldning af én eller flere af rollerne, er **det selvhjulpne menneske** i stand til at løse selv - en del af problemerne har man brug for hjælp til at komme over, og en del af disse tilbyder kommunen/socialrådgiveren hjælp til at komme over.

Jeg postulerer derfor: problemet om **helhedssynet** fordamper, hvis socialrådgiverne fastslår, at **KERNEOMRÅDET** for socialrådgivernes uddannelse og arbejde er rådgivning af klienter (enkeltpersoner, familier eller for den sags skyld grupper) i vanskelige situationer. Socialrådgiverens opgave er sammen med klienten at skaffe sig overblik over klientens problemer og ressourcer, her-under til rådighed stående institutionelle hjælpemuligheder, og planlægge næste fase af klientens liv. (Samt evt. bistå med realiseringen af planen). **Helhedssynet** består fsv. blot i, efter overblikkets tilvejebringelse, at spørge sig selv: har vi glemt noget, der er af (væsentlig) betydning for realiseringen af den lagte plan? Eller med andre ord: har vi taget højde for alle, eller dog de vigtigste, problemer? samt: har vi et overblik over klientens ressourcer? Har vi taget alle relevante hensyn i betragtning?

Det er helt nødvendigt, når vi siger **HELHEDSSYN**, også at kunne sige **SKØN**. På det punkt har især arbejdsløshedsudviklingen siden 1973 gjort meget sværere for klient og socialrådgiver. Som jeg ovenfor har citeret bistandslovens § 28, er det jo afgørende vigtigt for rådgivningens indhold, om klientens problemer - og jo altså ikke sjældent: erhvervsmæssige og/eller økonomiske problemer - er **midlertidige** eller **varige**. Enhver ved, at der ikke er nogen facitliste til det spørgsmål. Det kan ikke afgøres ved hjælp af en lov-tekst. Der må **skønnes**. Kun hvis socialrådgiveren tør tage det skøn, kan hun yde klienten en kvalificeret hjælp rådgivning - i planlægningen af klientens næste livsfase. Men igen: når det skøn er taget, er det (oftest i hvert fald) muligt at skabe overblik over, hvilke valgmuligheder klienten har (og ikke har!) med hensyn til at indrette sin fremtidige tilværelse, både på kort og langt sigt. Med andre ord: at anlægge en **HELHEDS-BETRAGTNING** på næste livsfase.

Jeg postulerer såmænd også, at de faglige redskaber, som i dag er indeholdt i uddannelsens bekendtgørelse, er dem, der er egnede og i de fleste tilfælde tilstrækkelige til beskrivelse af elementerne i klientens situation: **delhederne** i klientens **helhed**.

Så trods en del jammer, står det nok ikke helt så galt til med socialrådgivernes helhedssyn, som de sommetider bilder sig selv ind!

Viggo Jonassen
Lektor ved DSH-Århus (Socialpolitik)

VIGGO JONASEN

Hørgårdsvej 18

8240 Risskov

86174957 - 86276622

08.12.94

SOCIALRÅDGIVEREN

Toldbodgade 19A

1253 København K

Kære redaktion

Hermed et lille kronik-forsøg. Jeg synes, det er synd at lade HELHEDSSYNET ende så bedrøveligt som d'hr. Thomsen og Uggerhøj gør det.

Venlig hilsen

Viggo Jonassen

\SOPOTEMA\HELHEDSSYN

1992

24.08 Ingelise P oversigt

1993

28.01 "Menneskesyn, normalitet og socialpolitik i Danmark" VJ-notat (oversigter, helhed)(da/eng.udg.)

1994

"Prisopgaver om helhedssynet for ringe" Lars Uggerhøj i Socialrådgiveren 8/94

"Helhedssynet - en svulstighed" Ths. Thomsen, Socialrådgiveren 10/94

16.11 "Helhedssyn - en polemisk skitse" VJ

08.12 "Helhedssynet - ikke helt så galt" fax til SOCIALRÅDGIVEREN

1995

08.03 "Helhedssynet - ikke helt så galt" Socialrådgiveren 5/95

18.08 "Dansk socialpolitik 1970-1995: Værdiskiftet fra optimisme og helhedssyn til bekymring og økonomisme, eller: fra lyssyn til mørke-syn. ..." Papir, præsenteret ved Nordisk Sosialhögskolekomité's konference, Interscan, 18.08.95 (flere udgaver)

21.09 SPO-oversigt (skitse)